

Gender en STEM: Hoe Vrije Tijd Toekomstkeuzes Vormt

De rol van sociaal werk in het bevorderen van gelijke kansen en inclusie

Marthe Van Vynckt
HOGENT Sociaal Werk

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
Achtergrond.....	3
Gehanteerde onderzoeksmethode.....	4
Sociale rechtvaardigheid en mensenrechten.....	4
Gender en de keuze voor technologie- en STEM-activiteiten in de vrijetijdsbesteding	5
Theoretisch kader.....	5
Invloed van sociale omgeving.....	5
Vrienden.....	6
Ouders.....	6
Leerkrachten	6
Conclusie.....	6
Case Studie	7
De impact van vrijetijdsactiviteiten op studiekeuzes binnen STEM-onderwijs.....	7
Overgang van hobby naar studie	7
Economische, feministisch en sociaal werkperspectief.....	8
Economisch perspectief	8
Feministisch perspectief.....	8
Sociaal werkperspectief.....	8
Statistieken	9
Belgie	9
Internationaal.....	9
Belemmeringen en uitdagingen.....	9
De rol van sociaal werk bij het bevorderen van gelijke kansen en inclusie.....	10
De rol van sociaal werk.....	10
Praktijkvoorbeelden	11
VZW Jong.....	11
VZW De Creatieve Stem	12
Beleidsaanbevelingen.....	12
Aanbevelingen voor sociaal werkpraktijken	13
Concrete suggesties.....	13
Samenvatting van de bevindingen	14
Toekomstig onderzoek.....	14

Bibliografie	15
---------------------------	-----------

Inleiding

Achtergrond

Genderkloven zijn de laatste jaren steeds kleiner geworden, maar er is nog steeds een significant verschil tussen de genders in de wiskunde-intensieve vakgebieden van wetenschap, technologie, techniek en wiskunde (STEM). Dit alles maakt dat dit nog altijd een zeer actueel thema is. (Wang & Degol, 2016)

In de context van levenslang leren is dit thema cruciaal: gelijke toegang tot educatie en carrièremogelijkheden binnen STEM is essentieel om iedereen in staat te stellen hun volledige potentieel te bereiken, ongeacht gender. Levenslang leren benadrukt immers dat het nooit te laat is om vaardigheden te ontwikkelen of barrières te doorbreken, ook binnen traditioneel door mannen gedomineerde vakgebieden.

Daarnaast heeft het recente maatschappelijke bewustzijn rond achterstelling en stereotypering mede gestimuleerd door de 'woke'-beweging bijgedragen aan een kritischer blik op genderstereotypen. Deze beweging heeft de urgentie benadrukt van het doorbreken van vooroordelen die vrouwen ontmoedigen om STEM-richtingen te kiezen. Dit bewustzijn biedt een kans om structurele barrières te identificeren en aan te pakken, wat niet alleen individuen ten goede komt, maar ook de samenleving als geheel versterkt door een meer diverse en innovatieve STEM-sector.

Vrouwen kiezen nog altijd sneller voor een richting in de zorg, mannen dan weer sneller wiskundig, technologische richtingen. In Vlaanderen zijn 52% van de studenten vrouwen, het is opmerkelijk dat slechts 24% van de studenten in STEM gerelateerde richtingen, vrouw zijn. Dit probleem kan globaal doorgetrokken worden, het is een fenomeen dat bekend staat als de '**gender gap in STEM**'. (Soom, Draulans & Lacante)

De oorzaak hiervan is een complexe samenloop van omstandigheden zoals sociale verwachting, ontbrekende rolmodellen. Het is over het algemeen ook bekend dat mannen sterker scoren op aspecten die belangrijk zijn voor STEM, het is dus een nature/ nurture verhaal. Deze ongelijkheid aanpakken is geen gemakkelijke taak.

Gehanteerde onderzoeksmethode

Ik heb mij tijdens het schrijven van dit artikel op heel wat wetenschappelijke bronnen gebaseerd. Ik ben op zoek gegaan in bronnen die mijn stagebegeleider mij gaf. Zij heeft zelf al heel wat onderzoek gedaan naar dit thema, mede doordat de visie van de VZW hierop gebaseerd is. Er zijn ook wat mensen geïnterviewd die in het werkveld staan, dit om een beeld uit de praktijk mee te nemen.

Zo heb ik tijdens mijn stage vragen gesteld aan de deelnemers van het Texterra project die zich focust op het betrekken van jonge meisjes. Hiernaast ben ik ook het gesprek aangegaan met kennissen die altijd les hebben gekregen in klassen met voornamelijk jongens. Zij hebben mij heel wat inzichten meegegeven.

Voor verdere informatie ben ik naar partners zoals VZW Jong, Texture Kortrijk geweest. Hier heb ik een aantal workshops zoals museum tour, tuften mee gevolgd en heb ik na de workshops ook nog de mogelijkheid gehad om naar hun ervaringen te vragen.

Mijn persoonlijke ervaringen zijn ook verwerkt in het artikel. Het afgelopen jaar heb ik de kans gehad om mij op stage te verdiepen in dit onderwerp, dit is dan ook wat mij getriggerd heeft dit te kiezen. Ik heb voor de opzet van het Texterra project me in heel wat dossiers moeten verdiepen waar ik veel kennis op heb gedaan.

Sociale rechtvaardigheid en mensenrechten

Genderongelijkheid binnen STEM vormt een schending van mensenrechten en belemmert sociale rechtvaardigheid. Vrijtijdsbesteding speelt een cruciale rol in het vormen van studiekeuzes, toegang tot diverse activiteiten is essentieel voor een evenwichtige ontwikkeling. Het recht op vrije tijd en deelname aan culturele en artistieke activiteiten is vastgelegd in internationale verdragen, zoals het VN-Kinderrechtenverdrag.

Ongelijke toegang tot vrijetijdsactiviteiten kan leiden tot genderstereotypen, die meisjes ontmoedigen om STEM-richtingen te verkennen. Dit belemmert hun recht op gelijke kansen in onderwijs en loopbaanontwikkeling. Het bevorderen van gendergelijkheid in vrijetijdsbesteding en het actief doorbreken van stereotypen zijn daarom cruciaal voor het waarborgen van mensenrechten en het bevorderen van sociale rechtvaardigheid.

Initiatieven die genderdiversiteit en inclusie stimuleren, vergroten de kans dat bedrijven zich onderscheiden en een voorsprong hebben op de markt.

Het is daarom van belang dat zowel beleidsmakers als onderwijsinstellingen en maatschappelijke organisaties samenwerken om gelijke toegang tot vrijetijdsactiviteiten te bevorderen en genderstereotypen te doorbreken, zodat iedereen de kans krijgt om zijn of haar volledige potentieel te bereiken.

Gender en de keuze voor technologie- en STEM-activiteiten in de vrijetijdsbesteding

Theoretisch kader

Genderstereotypen zijn heel frequent aanwezig in onze maatschappij, ze zijn overal. Het is heel moeilijk om stereotypen te doorbreken. Stereotypen over gender gaan specifiek over mannen en vrouwen met de bijhorende kwaliteiten, eigenschappen, interesses maar ook vaardigheden zijn een grote factor. Genderstereotypen ontstaan al heel vroeg in het leven van de mens. Kinderen komen er al in aanraking mee aan de hand van speelgoed, hobby's, kleuren, muziek. (Van Der Waal, 2017)

Dit alles heeft invloed op de keuzes die mensen doorheen hun leven maken niet alleen op vlak van vrijetijd maar ook op latere studies. Dit heeft als neveneffect dat er ook op de arbeidsmarkt een duidelijke kloof ontstaat. (Blank et al., 2020)

Het hebben van rolmodellen versterkt dit effect, maar rolmodellen die ingaan tegen genderstereotypen zijn schaars. Dit gebrek aan representatie resulteert erin dat individuen geen geschikte referentiepunten vinden om zich mee te identificeren, waardoor zij deze keuze vaak vermijden. (Van Lierop et al., 2023)

Invloed van sociale omgeving

De sociale omgeving heeft een grote invloed op de beslissingen die mensen maken. In de ene cultuur en persoon komt dit aspect prominenter naar voor dan bij de andere. Er kan wel geconcludeerd worden dat dit een al overziend fenomeen is die overal in een mate terug te vinden is.

Technische beroepen, vaak voortkomend uit STEM-opleidingen, worden financieel hoger gewaardeerd dan zorg- en onderwijstaken waar vrouwen oververtegenwoordigd zijn. Dit verschil in beloning versterkt de economische ongelijkheid tussen mannen en vrouwen en beperkt de financiële onafhankelijkheid en loopbaanmogelijkheden van vrouwen.

Genderstereotypen spelen een grote rol in dit probleem. Ze ontstaan al op jonge leeftijd, beïnvloed door speelgoed, hobby's en andere sociale prikkels. Deze stereotypering stuurt keuzes op het gebied van studies en beroepen, wat leidt tot een scheve verdeling in de arbeidsmarkt. Vrouwen nemen bovendien vaker onbetaalde zorgtaken op zich, wat hun positie in economisch waardevolle sectoren verder ondermijnt.

Het streven naar meer vrouwen in STEM wordt vaak vanuit economische belangen gedreven, zoals het versterken van innovatie en concurrentiekracht. Een kritische blik onthult echter dat deze focus de diepere, structurele oorzaken van genderongelijkheid vaak onbenoemd laat. Om echte verandering te bereiken, moet er ook aandacht zijn voor eerlijke waardering van zorgberoepen en een evenwichtige verdeling van zorgtaken.

Rolmodellen die genderstereotypen doorbreken, kunnen hierbij een verschil maken. Het gebrek hieraan zorgt ervoor dat vrouwen zich minder aangesproken voelen tot STEM-richtingen, wat de kloof vergroot. Alleen door deze stereotypering te doorbreken en bredere maatschappelijke transformatie na te streven, kan gendergelijkheid in onderwijs en de arbeidsmarkt worden bereikt. (McGuire et al., 2020)

Vrienden

Vrienden en leeftijdsgenoten hebben een grote invloed op elkaar bewust, soms onbewust. Peer pressure komt in alle leeftijdscategorieën voor, toch is het opmerkelijk dat dit vooral adolescenten beïnvloedt. Deze leeftijdscategorie is vol op bezig met het ontwikkelen van een eigen identiteit, waardoor ze beïnvloedbaar zijn. (Vermeirsch & Hubbard, 2018)

Dit is juist het moment waar mensen belangrijke keuzes maken naar studierichting, vrijetijdsbesteding maar ook mogelijke beroepskeuzes. Doordat adolescenten de druk voelen om zich bij een bepaalde groep aan te sluiten, zullen ze proberen te voldoen aan de geldende voorwaarden van die groep. Ze zijn bang om anders uit de boot te vallen. Vanuit dit oogpunt kunnen vrienden een invloed hebben op de beslissing van meisjes om geen STEM gerelateerde richting te doen. (Vermeirsch & Hubbard, 2018)

Vera Hendriks is een 28 jarige vrouw, die al een aantal jaar via de organisatie De Creatieve Stem workshops met kinderen begeleidt over STEM dit situeert zich meestal in de vrije tijd. Hendriks (2024) merkt op: *“dat wanneer een meisje meedoet aan een STEM workshop of richting ze vaak niet alleen komt.”* Deze meisjes komen vaak met hun vriendinnen, in deze groep is het dan dus niet raar om hier aan mee te doen. De drempel wordt dus op deze manier verlaagd.

Ouders

Ouders hebben een aanzienlijk grote invloed op het ontwikkelen van gender stereotyperend gedrag. Het begint al bij de geboorte welke kleur de kamer heeft, de naam van het kind, ... Het aanrijken van speelgoed is ook belangrijk om mee te nemen. Vaak krijgen meisjes poppen, dit om de zorgende factor in hen naar boven te brengen. Jongens krijgen dan eerder technisch speelgoed.

Dit zorgt er al voor dat een kind een bepaald pad voor zich heeft vanaf een zeer jonge leeftijd. Ouders hebben een machtspositie over hun kinderen, het is als kind niet vanzelfsprekend om tegen de verwachtingen van een ouder in te gaan. Voor een meisje wordt er soms simpelweg niet gedacht aan STEM gerelateerde activiteiten. Dit kan als gevolg hebben dat meisjes hier op latere leeftijd minder interesse in hebben. (Vermeirsch & Hubbard, 2018)

Leerkrachten

Leerkrachten hebben een zeer belangrijke functie binnen het doorbreken van genderstereotypen. Als leerkrachten bewust les geven, kinderen laten experimenteren met STEM zonder hier een verschil in gender te maken zullen alle kinderen hiermee in aanraking komen. Onderzoek toont aan dat kinderen uit klassen waarin genderneutraal onderwijs wordt gegeven een cruciale rol spelen in het doorbreken van de 'STEM gender gap'. (Boesveld & Sahar Yadegari, 2023)

Conclusie

De betrokkenheid van vrienden, ouders en familie heeft een impact op de keuzes die mensen maken. Het bewust omgaan met genderstereotypen is dan ook noodzakelijk om bepaalde tradities te kunnen doorbreken. Dit is een manier om gelijke kansen te creëren voor meisjes binnen de STEM context en ver daarbuiten.

Case Studie

Girls in ICT is een project dat ontstaan is om meisjes en vrouwen te stimuleren om binnen technische aspecten te werken. Dit project loopt wereldwijd om de genderkloof te verkleinen. Het is een initiatief vanuit de telecommunicatie uni. (Girls in ICT, 2024)

Wereldwijd zijn er diverse initiatieven, zoals de Girls in ICT dag in België. Een voorbeeld hiervan is een workshop die vorig jaar plaatsvond en bijzonder populair was. Ik zelf heb hier ook aan deelgenomen. Deze workshop speelde in op de algemene interesses van meisjes en liet zien dat STEM ook voor hen toegankelijk en aantrekkelijk kan zijn.

Tijdens de workshop hebben de meisjes zelf lampjes mogen maken, dit deden ze aan de hand van fijne motoriek en elektronica. Ze mochten zelf hun kleurtjes en parels kiezen zo konden ze hun lampje versieren, hier hun eigen werkje van maken. Door het creatieve te koppelen aan het maken van een lampje, maak je het voor meisjes aantrekkelijker. We kregen vaak te horen dat de meisjes verbaasd waren dat ook dit STEM was. Heel wat van hen hebben we later ook nog terug gezien in andere activiteiten.

De workshop werkte drempelverlagend door moeders de mogelijkheid te bieden hun kinderen te begeleiden. Door een vertrouwde omgeving te creëren die uitsluitend uit meisjes bestond, werd het stigmatiserende effect deels doorbroken. Na afloop van de workshop bleek er bovendien een duidelijke vraag naar meer soortgelijke initiatieven.

De impact van vrijetijdsactiviteiten op studiekeuzes binnen STEM-onderwijs

Overgang van hobby naar studie

De keuze voor een bepaalde vrijetijdsbesteding heeft een grote invloed op de later studiekeuze. Dit is een plek waar mensen de kans krijgen om talenten te ontdekken en interesses aan te wakkeren. Dit heeft een zeer positieve groei op de persoonlijke ontwikkeling. Zo'n initiatief biedt tevens de mogelijkheid om hun toekomstige professionele carrière vorm te geven.

Het heeft ook een voordeel voor hun emotionele ontwikkeling. Ze komen in contact met nieuwe mensen, die vaak de zelfde interesses hebben. Dit kan er voor zorgen dat de groep meer steun in elkaar vindt om bepaalde keuzes maken. Het kiezen van een richting in STEM in het middelbaar kan hier een gevolg van zijn.

Het is niet altijd voor iedereen even gemakkelijk om deel te nemen aan zaken in de vrijetijd. Vaak zijn deze activiteiten verbonden met een prijskaartje, mensen die zich in financiële moeilijkheden bevinden zullen minder snel deze stap nemen. Kinderen die in deze situatie opgroeien missen dus deze kans op persoonlijke ontwikkeling.

Dit valt ook te koppelen aan het STEM gegeven. Wanneer kinderen niet de mogelijkheid krijgen deze interesse te ontwikkelen is het niet evident om op schools vlak deze stap te zetten. Er wordt een positieve groei aan organisaties opgemerkt die inzetten op toegankelijke activiteiten die voor iedereen mogelijk zijn. Dit door enkele tegemoetkomingen te voorzien.

Het is dan ook van belang dat er een heel divers aanbod aan vrijetijdsbesteding aangereikt wordt, vooral in deze gebieden waar er financiële moeilijkheden zijn. Dit zorgt ervoor dat de kinderen kunnen ontdekken waar hun talenten liggen, dit kan hen een uitweg bieden.

Jongeren ontwikkelen via hobby's zoals sport, deeltijds kunstonderwijs of jeugdbewegingen belangrijke vaardigheden en interesses die hun studiekeuze beïnvloeden. Deze activiteiten bieden een veilige omgeving om talenten te ontdekken en passie te ontwikkelen, wat vaak leidt tot bewuste keuzes voor opleidingen of beroepen. Daarnaast bestaan er initiatieven die stereotypes doorbreken door jongeren te motiveren om buiten de traditionele paden te denken, zoals meisjes in STEM of jongens in zorgberoepen. Hierdoor ontstaat een bredere kijk op hun mogelijkheden, los van maatschappelijke verwachtingen.

Organisaties als de Creatieve Stem proberen hier op allerlei manieren verandering in te brengen. Ze zorgen dat aangeboden workshops zowel meisjes als jongens aanspreekt en voor iedereen betaalbaar zijn. Dit zorgt dat er een mogelijkheid gegeven wordt om iedere doelgroep te bereiken en het stigmatiserend effect doorbroken wordt.

Toch proberen zij ook het schoolse karakter weg te laten. Door STEM aan te bieden op een luchtige manier, kunnen de kinderen ervaren dat dit ook leuk kan zijn. Dit kan als effect hebben dat de kinderen de schoolrichting ook met iets leuk associëren en dus sneller geneigd zullen zijn om dit te doen'

Economische, feministisch en sociaal werkperspectief

Economisch perspectief

Vanuit economisch oogpunt wordt het vergroten van genderdiversiteit in STEM gezien als een strategische noodzaak. Innovatie en concurrentievermogen in sectoren zoals technologie en wetenschap kunnen worden versterkt door diverse perspectieven en talenten. Vrouwen blijven echter ondervertegenwoordigd in STEM-beroepen, wat betekent dat een groot deel van het beschikbare talent onbenut blijft. Volgens het kan een toename van gendergelijkheid in STEM bijdragen aan economische groei, innovatie en het dichten van de algemene loonkloof. (*The World Economic Forum*, z.d.)

Feministisch perspectief

Feministen wijzen op de ongelijke waardering van beroepen: STEM-richtingen worden vaak gezien als prestigieus en economisch belangrijk, terwijl zorg en onderwijstaken waar vrouwen oververtegenwoordigd zijn minder worden gewaardeerd. Een feministische benadering stelt dat échte gelijkheid niet alleen bereikt wordt door vrouwen naar STEM te trekken, maar ook door zorgberoepen op te waarderen en genderstereotypen in alle sectoren te doorbreken.

Sociaal werkperspectief

Sociale werkers spelen een sleutelrol in het aanpakken van deze ongelijkheden, bijvoorbeeld door jonge mensen bewust te maken van genderneutrale keuzes en door programma's te ontwikkelen die de instroom van meisjes in STEM bevorderen. Daarnaast kunnen zij ook pleiten voor een bredere maatschappelijke verandering waarin zorg en STEM sectoren gelijkwaardig worden behandeld en gewaardeerd.

Statistieken

Over de hele wereld zie je een significant verschil tussen de genders als het gaat over STEM. Er is heel wat onderzoek gedaan naar hoe groot het verschil nu wel degelijk is. Hieronder wordt data gepresenteerd voor België, vergeleken met wereldwijde cijfers.

Belgie

In België is slechts 26% van de afgestudeerden met een bachelorsdiploma in STEM-richtingen vrouwelijk. Dit plaatst België onderaan de ranglijst binnen de OESO-landen wat betreft gendergelijkheid in STEM-opleidingen. Dit is een zeer lage score, er dan ook gezegd dat het belangrijk is om proactieve acties te voeren om deze kloof te kunnen dichten. (Schelfhout, 2022)

Internationaal

Internationaal ligt het cijfer iets hoger dan in België, hier kan je zien dat het cijfer op 29,4 % ligt. Dit percentage blijft nog steeds zeer laag. Het is van cruciaal belang dat hier verandering in wordt gebracht, aangezien alleen op deze manier het bestaande stereotype doorbroken kan worden. Dit zou bijdragen aan het creëren van een inclusieve werkomgeving.. (*Classroom To C-suite: Getting More Women in STEM Careers*, 2024)

Belemmeringen en uitdagingen

Er zijn heel wat verschillende belemmeringen die ervoor zorgen dat meisjes zich minder snel aangetrokken voelen tot richtingen die STEM gericht zijn.

Culturele invloeden duiden op het feit dat er een heersend stereotype is die mannelijke kenmerken koppelt aan STEM richtingen namelijk logisch denken en probleemoplossende vaardigheden zijn hier een voorbeeld van. Meisjes krijgen al van jongs af aan subtiele hints dat dit niks voor hen is.

Er kan opgemerkt worden dat het belangrijk is hoe je STEM workshops omschrijft.. Dit heeft een grote invloed op de opkomst van meisjes. Hendriks (2024) merkt op: *"Een workshop die duidelijker gemarket/gericht is op het (leren) gebruik(en) van (fablab)machines (en dus duidelijker als STEM gemarket is) telt naar verhouding vaak meer mannelijke deelnemers. Zo heb ik al meer dan eens laser- of 3D-print sessies gehad waar enkel jongens op de deelnemerslijst stonden. Het type workshops waar de groepen uit voornamelijk vrouwelijke deelnemers bestaan zijn (om het heel zwart-wit te maken) te categoriseren onder thema's als 'DIY' en personaliseren van items, en minder duidelijk als STEM-workshop te identificeren."*

De rol van sociaal werk bij het bevorderen van gelijke kansen en inclusie

De rol van sociaal werk

Sociaal werk is een cruciale factor in het bevorderen van gelijke kansen, zorgen voor inclusie. Sociaal werk kan ervoor zorgen dat meer mensen betrokken raken bij zaken die spelen in de samenleving, mensen samenbrengen.

Sociaal werkers willen werken naar een samenhangende samenleving waarin iedereen kan participeren. Ze proberen doelgroepen te versterken zodat ook de zwakkeren in de samenleving zoals mensen met een verstandelijke achterstand en mensen met financiële moeilijkheden toch hun plaats kunnen vinden. Door leefwereldgericht te werken, streven zij ernaar inclusie te bevorderen. (Wilken et al., 2023)

Sociaal werkers richten zich niet alleen op individuen, maar werken ook politiserend, met als doel de grotere systemen aan te pakken. Het helpen op individueel vlak is vaak niet voldoende om problemen op een grote schaal aan te pakken vandaar dat er ook extra aandacht geschonken moet worden aan de grote boosdoeners. Het beleid kan hierin veel betekenen, het is een moeilijke opgave om hier beweging in te creëren maar beleid kan veel betekenen in de strijd naar een inclusieve samenleving. (Vandamme, 2024)

Om echt inclusief te werken is het belangrijk beide te combineren. Het betrekken van de doelgroep bij het veranderen van een beleidsplan is van groot belang. Niet voor hen, maar met hen werken. Zij weten waar de precieze noden zitten. Op deze manier kunnen hun noden ook meegenomen worden. (Vandamme, 2024)

Tewerkstelling is een grote factor in het vinden van een plek in de maatschappij. Het is dus belangrijk dat sociaal werkers hen ondersteunen in de zoektocht naar een gepaste job of vrijetijdsbesteding. Dit kan leiden tot het gevoel dat zij hun vaardigheden ontwikkelen, waardoor zij een sterker gevoel van betrokkenheid en participatie ervaren. (Nico, 2023)

Het creëren van bewustzijn rond dit thema is zeer belangrijk om het gesprek open te trekken. Dit is iets waar sociaal werkers proberen op in te zetten. Het doorbreken van een taboe, de belangen hiervan in kaart brengen. Dit alles zorgt mee voor een inclusievere samenleving waarin iedereen een plekje heeft om zich te ontplooien. (Postma, 2022)

Praktijkvoorbeelden

Interface3 is een voorbeeld van een sociaalwerk project dat proactief inzet op de problematiek rond de genderkloof rond de genderkloof in technologie gerichte praktijken. Het project richt zich vooral op vrouwen met een migratie achtergrond, opgroeien in armoede, laaggeschoold zijn. Vaak hebben zij geen toegang tot deze kant van de arbeidsmarkt. Het project heeft als doel deze vrouwen vaardigheden en kwaliteiten te laten ontwikkelen, waardoor hun zoektocht naar werk vergemakkelijkt wordt.

De deelnemers volgen een programma van 9 weken waar ze werken rond deze vaardigheden. De cursussen bestaan vooral uit de basis voor computer, software gerelateerde zaken. Ze ontvangen persoonlijke ondersteuning van een team van sociaal werkers, die hun vorderingen nauwgezet opvolgen. Dit alles is erop gericht hun zelfvertrouwen verder te versterken.

Het doel is om hen duidelijke handvaten aan te reiken waar ze in de arbeidsmarkt mee aan de slag kunnen. Door de cursus krijgen de vrouwen het nodige zelfvertrouwen die hun een extra boost kan geven in hun verdere leven. Het programma stopt niet na de training van 9 weken, ze worden ondersteund in hun zoektocht naar een passende job.

De resultaten van het project zijn hoopgevend. De vrouwen krijgen de kans om zich te ontplooien in beroepen die anders als mannelijk worden beschouwd. Ze ontwikkelen zich technisch en persoonlijk wat hun sterker maakt op de arbeidsmarkt. Door dit project ontstaan een tal van rolmodellen, dit kan weer een positieve invloed hebben op de jongeren die zich vaak spiegelen aan anderen. (*Accueil / Interface3, z.d.-b*)

VZW Jong

Vzw Jong is een perfect voorbeeld, het is een organisatie waar mijn stageplaats de creatieve stem vaak mee samenwerkt. Zij spelen een belangrijke rol in het ondersteunen van jongeren bij hun persoonlijke en professionele ontwikkeling. Door toegankelijke vrijetijdsactiviteiten te organiseren, zoals sport, kunstprojecten, workshops of educatieve programma's, biedt een vzw als JONG jongeren de kans om talenten te ontdekken, sociale vaardigheden te ontwikkelen en toekomstgerichte keuzes te maken.

Bovendien kan een organisatie als JONG zich richten op het doorbreken van stereotypes, bijvoorbeeld door activiteiten aan te bieden die genderrollen uitdagen of jongeren introduceren in ondervertegenwoordigde vakgebieden zoals STEM. Met specifieke aandacht voor kwetsbare doelgroepen zorgt JONG ervoor dat ook jongeren met financiële of sociale drempels toegang krijgen tot deze waardevolle kansen. (*Home / Vzw JONG, z.d.*)

Zo hebben wij met De Creatieve Stem al een aantal keer een activiteit georganiseerd waar we proberen het stereotype te doorbreken. Dit deden ook wij dan aan de hand van een gerichte workshop te organiseren die ook meisjes aanspreken. Zo hebben we eens iets gedaan rond het maken van t-shirts.

VZW De Creatieve Stem

De Creatieve STEM vzw is de organisatie waar ik stage heb gelopen. Zij willen jongeren inspireren en motiveren om zich te verdiepen in wetenschap, technologie, engineering en wiskunde (STEM), met een sterke focus op creativiteit en innovatie. De vzw werkt aan het toegankelijker en aantrekkelijker maken van STEM voor diverse doelgroepen, door workshops, educatieve programma's en samenwerkingen met scholen en bedrijven.

De missie van De Creatieve STEM vzw is om stereotypen te doorbreken en de instroom van ondervertegenwoordigde groepen, zoals meisjes en jongeren uit minderheidsgroepen, in STEM-richtingen te vergroten. Ze combineren techniek en wetenschap met kunst en design (STEAM-benadering) om een brede interesse te stimuleren. Door hier stage te lopen als sociaal werker heb ik de mogelijkheid gekregen om aan heel wat projecten mee te werken.

Zo heb ik de kans gekregen om een project genaamd Texterra op te zetten in samenwerking met heel wat partners. Het doel hiervan was om aan te tonen dat ook textiel stem gerelateerd kan zijn. Hier was het doelen op jonge meisjes dan ook het streefdoel. We merken dat door dit project ook onze Textiel afdeling meer leven kreeg.

Ik heb de mogelijkheid gehad om de oprichtster van De Creatieve Stem een aantal vragen te stellen over mijn onderwerp. Ciocci (2024) vertelde dat: "Gender speelt helaas nog steeds een subtiele maar diepgaande rol in de keuzes die jongeren maken voor technologie- en STEM-activiteiten in hun vrije tijd, en heeft daarmee een blijvende invloed op hun studiekeuzes en carrièrepaden. Dit wordt versterkt door taalgebruik, beeldvorming en zelfs ogenschijnlijk onschuldige opmerkingen van docenten of ouders. Tijdens workshops en 'bootcamps' die ik organiseer om jongeren bij STEM te betrekken, zie ik dit regelmatig in de praktijk. Zo herinner ik me een vrouwelijke docent die bij aanvang van een technische workshop opmerkte: "Oh kijk, dit wordt een leuke dag voor de jongens." Deze woorden lijken misschien onschuldig, maar ze versterken impliciete genderstereotypen. Meisjes krijgen hierdoor onbewust het idee dat techniek niets voor hen is, wat hun interesse voor STEM kan ondermijnen."

Beleidsaanbevelingen

Er wordt gevreesd dat enkel acties als deze van Interface3 niet voldoende zullen zijn om de genderkloof te dichten. Er zullen ook op beleidsniveau heel wat veranderingen moeten doorgevoerd worden. Zij zullen zich moeten richten op het aanpakken van de genderverschillen die er heersen en deze proberen weg te nemen.

Bevorderen van genderbewust onderwijs kan hier een grote rol in spelen. Leerkrachten aanmoedigen om genderbewust les te geven op manieren als speelgoed toe rijken aan iedereen en proberen niet stigmatiserend hier mee om te gaan. Het is belangrijk dat ook bij de zoektocht naar een middelbare studierichting niet enkel in zwart-wit denken gehandeld wordt. Het geven van een gendersensitief pedagogische opleiding zou een grote stap zijn naar inclusief onderwijs.

Het ondersteunen van vrouwen in een STEM carrière zou waardevol zijn. Het waarborgen van gelijke uitbetalingen ongeacht de gender van een persoon, buddysystemen inlassen waar vrouwen ondersteund worden in hun tewerkstelling binnen het technische werkveld.

Vanuit organisaties zoals de VDAB zouden bepaalde programma's voorzien kunnen worden om vrouwen sterker te maken in hun technische vaardigheden. Dit is vaak een weg waar vele vrouwen niet aan denken of niet mee in aanraking komen. Door dit te bevorderen zouden heel wat vrouwen hun interesse hierin kunnen ontwikkelen.

Het hebben van een mogelijkheid tot flexibele uren en ouderschap verlof kan ook aanmoedigend werken. Vrouwen lopen nog vaak tegen een barrière als het aankomt op werk- privé balans. Er zou een mooi evenwicht tussen beide moeten kunnen aangeboden worden om het voor hen makkelijker te maken in deze omgevingen hun plek te veroveren. (*Het Gendergelijkheid Stemadvies van WOMEN Inc., z.d.-*)

Een strikt discriminatie beleid en een beleid tegen seksuele intimidatie op de werkvloer is zeer waardevol. Nog te vaak krijgen vrouwen in mannen beroepen hier mee te maken. Zaken zoals dit maakt het voor vrouwen erg lastig om hun plaats in deze werkomgevingen veilig te stellen. Het begint vaak al bij de sollicitatie, er wordt nog veel stereotyperend gedacht. De gedachte dat vrouwen niet geschikt zijn voor beroepen als deze komen nog te veel naar voor. (WOMEN Inc., 2024)

Bewustwordingscampagnes en rolmodellen promoten om stereotypen te doorbreken. Wanneer je rolmodellen hebt waarmee je jezelf kan vergelijken, wordt het makkelijker om een bepaalde stap te zetten. De media moet een evenwichtig beeld scheppen rond deze werkplaatsen om de job zo aantrekkelijk mogelijk te maken voor vrouwen en jonge meisjes.

Aanbevelingen voor sociaal werkpraktijken

Concrete suggesties

Het organiseren van workshops voor jongeren en ouderen. Door deze manier van werken komen jongeren in aanraking met de verschillende aspecten van STEM, het bewust promoten van deze workshops zoals aangegeven in het deel belemmeringen en uitdagingen kan ervoor zorgen dat de opkomst van vrouwen groter is. (Meinardi, 2017)

Maak workshops dat dicht aansluiten bij de interesses van meisjes. Hendriks (2024) merkt op: *Op die manier zouden de deelnemers (idealiter) kunnen beseffen dat STEM verwerkt is in veel dingen die ze misschien al tof vinden om te doen.*

Breng vrouwelijke professionals in contact met jongeren zodanig dat ze kennis kunnen maken met rolmodellen. Zij kunnen hun ervaringen delen en ervoor zorgen dat jongeren anders gaan kijken naar deze richting. Deze professionals op scholen, hobby's laten praten over de richting zou het stigmatiserende effect kunnen verhelpen. (Van Der Zwet & Noordewier, 2023)

Ontwikkel programma's zoals Interface3, die zich richten op het bieden van oriëntatie cursussen in IT en technische beroepen voor laaggeschoolde vrouwen. Het zorgen voor een veilige leeromgeving, zonder vooroordelen maakt het toegankelijker.

Samenvatting van de bevindingen

De genderkloof in STEM blijft een uitdaging, zowel in Vlaanderen als wereldwijd. Ondanks initiatieven om gendergelijkheid te bevorderen, zijn vrouwen nog steeds ondervertegenwoordigd in deze sectoren.

In Vlaanderen kiezen relatief weinig meisjes voor STEM-richtingen in het onderwijs. Dit vertaalt zich later in een lagere vertegenwoordiging van vrouwen in technische en wetenschappelijke beroepen. Volgens een rapport van de Universiteit Utrecht blijft de arbeidsmarkt sterk gesegregeerd op basis van gender, waarbij vrouwen vaker kiezen voor sectoren zoals gezondheidszorg en onderwijs, en mannen voor STEM-velden.

Vrijtijdsbesteding en sociale omgevingen spelen een cruciale rol bij het vormen van interesses en studiekeuzes van jongeren. Genderstereotypen in deze contexten kunnen meisjes ontmoedigen om voor STEM-richtingen te kiezen. Het is belangrijk dat ouders, scholen en gemeenschappen bewust activiteiten aanbieden die genderstereotypen doorbreken en alle kinderen aanmoedigen om diverse interesses te verkennen.

Het aanpakken van de genderkloof in STEM vereist een gezamenlijke inspanning van beleidsmakers, onderwijsinstellingen, ouders en de samenleving als geheel om een inclusieve omgeving te creëren die alle individuen aanmoedigt hun volledige potentieel te bereiken, ongeacht gender.

Toekomstig onderzoek

Het onderzoeken van de genderkloof in STEM sectoren blijft een belangrijk onderwerp. Het dichten van de kloof is noodzakelijk voor het verkrijgen van de inclusieve samenleving waar wij voor strijden. Er zullen nog heel wat langdurige onderzoeken plaatsvinden om de kloof te beperken en begrijpen. (Schelfhout, 2022)

Bibliografie

Accueil | Interface3. (z.d.). <https://interface3.be/fr>

Barrières voor meisjes bij het kiezen voor een STEM-richting. | Scriptiebank. (z.d.). Scriptiebank.
<https://scriptiebank.be/scriptie/2020/barrieres-voor-meisjes-bij-het-kiezen-voor-een-stem-richting>

Barrières voor meisjes bij het kiezen voor een STEM-richting. | Scriptiebank. (z.d.). Scriptiebank.
<https://scriptiebank.be/scriptie/2020/barrieres-voor-meisjes-bij-het-kiezen-voor-een-stem-richting>

Blank, M. D., Holla, S., Atria, Glijn, R., & Jong, E. D. (2020). GENDERSTEREOTYPEN. In S. Madou (Red.), *Atria* (p. 4). <https://atria-nl.s3.amazonaws.com/wp-content/uploads/2020/07/20165207/Literatuurstudie-genderstereotypering.pdf>

Blank, M. D., Holla, S., Atria, Glijn, R., & Jong, E. D. (2020). GENDERSTEREOTYPEN. In S. Madou (Red.), *Atria* (p. 4). <https://atria-nl.s3.amazonaws.com/wp-content/uploads/2020/07/20165207/Literatuurstudie-genderstereotypering.pdf>

Boesveld, 2023 & Sahar Yadegari. (2023). Vrij voorsorteren op later: Aanbevelingen om vo-leerlingen de kans te geven verder te kijken dan typische mannen- en vrouwenberoepen. In *VHTO Expertisecentrum Genderdiversiteit in Bèta, Techniek en IT*. <https://www.vhto.nl/wp-content/uploads/2023/03/Adviesrapport-Vrij-voorsorteren-op-later-VHTO.pdf>

Boesveld, 2023 & Sahar Yadegari. (2023). Vrij voorsorteren op later: Aanbevelingen om vo-leerlingen de kans te geven verder te kijken dan typische mannen- en vrouwenberoepen. In *VHTO Expertisecentrum Genderdiversiteit in Bèta, Techniek en IT*. <https://www.vhto.nl/wp-content/uploads/2023/03/Adviesrapport-Vrij-voorsorteren-op-later-VHTO.pdf>

Brief van de Ministers van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen, van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, voor Primair en Voortgezet Onderwijs en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. (2023). In *Tweede Kamer Der Staten-Generaal: Vol. 36 410 XV* (Nummer Nr. 60, p. kst-36410-XV-60) [Report]. <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-36410-XV-60.pdf>

Classroom to C-suite: Getting more women in STEM careers. (2024, 10 september). World Economic Forum. <https://www.weforum.org/stories/2024/03/empowering-women-in-stem-how-we-break-barriers-from-classroom-to-c-suite>

Facultaire werkgroep gelijke kansen en diversiteit. (z.d.). Faculteit Ingenieurswetenschappen KU Leuven. <https://eng.kuleuven.be/over-faculteit-ingenieurswetenschappen/werkgroepen/gelijkekansen>

Hendriks, V. (2024). *Observaties over genderverdeling in STEM-workshops.* [interview]

Het Gendergelijkheid stemadvies van WOMEN Inc. (z.d.). Stem Gendergelijkheid. <https://stemgendergelijkheid.nl/>

Home | vzw JONG. (z.d.). <https://www.vzwjong.be/>

International #GirlsInICT Day. (z.d.). <https://www.itu.int/women-and-girls/girls-in-ict/>

International #GirlsInICT Day. (z.d.). <https://www.itu.int/women-and-girls/girls-in-ict/>

Karakter. (z.d.). <https://www.tijdschriftkarakter.be/stem-voor-vrouwen>

McGuire, L., Mulvey, K. L., Goff, E., Irvin, M. J., Winterbottom, M., Fields, G. E., Hartstone-Rose, A., & Rutland, A. (2020). STEM gender stereotypes from early childhood through adolescence at informal science centers. *Journal Of Applied Developmental Psychology*, 67, 101109. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2020.101109>

- Nico. (2023, 7 februari). 6. *Inclusie op het gebied van werken - Inclusie voor iedereen*. Inclusie Voor Iedereen. <https://inclusievooriedereen.nl/de-publicatie/6-inclusie-op-het-gebied-van-werken/>
- Platform31, Kennis en netwerk voor stad en regio. (2024, 9 augustus). *Hoe de buurt kan bijdragen aan het vergroten van kansen voor kinderen - Platform31 | Kennis en netwerk voor stad en regio*. Platform31 | Kennis en Netwerk Voor Stad en Regio. <https://www.platform31.nl/artikelen/hoe-de-buurt-kan-bijdragen-aan-het-vergroten-van-kansen-voor-kinderen/>
- Postma, D. (2022). *Hoezo, naar een inclusieve samenleving? Verkenning van sleutelvragen voor het onderzoeksprogramma Naar een inclusieve samenleving* [Programmatisch essay]. <https://www.planbureau Fryslan.nl/wp-content/uploads/2021/07/210422-Hoezo-naar-een-inclusieve-samenleving-def.pdf>
- Projectoproep 'Bread & Roses' | Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen. (2023). <https://igvm-iefh.belgium.be/nl/themas/werk/projectoproep-bread-roses>
- Schelfhout, S. *De STEM van de vrouw in techniek en wetenschap: ondervertegenwoordigd maar wel geïnteresseerd*. (z.d.). Universiteit Gent.(2022) <https://www.ugent.be/ugentatwork/nl/research-briefs/research-brief-16.htm>
- Soom, C., & Draulans, V., Lacante, M. Tijdschrift Karakter. *Stem voor vrouwen*. <https://www.tijdschriftkarakter.be/stem-voor-vrouwen>
- Sport & Cultuur mix: vrijetijdsbesteding voor ieder kind | Nederlands Jeugdinstituut. (z.d.). <https://www.nji.nl/pedagogische-basis/praktijkvoorbeelden/sport-cultuur-mix-vrijetijdsbesteding-voor-ieder-kind>
- Sport & Cultuur mix: vrijetijdsbesteding voor ieder kind | Nederlands Jeugdinstituut. (z.d.). <https://www.nji.nl/pedagogische-basis/praktijkvoorbeelden/sport-cultuur-mix-vrijetijdsbesteding-voor-ieder-kind>
- The World Economic Forum. (z.d.). World Economic Forum. <https://www.weforum.org/>
- Van Der Waal, L. (2017, 10 augustus). Genderstereotypen beïnvloeden studiekeuze van jongeren | StampMedia. StampMedia. <https://www.stampmedia.be/artikel/genderstereotypen-beinvloeden-studiekeuze-van-jongeren>
- Van Der Waal, L. (2017, 10 augustus). Genderstereotypen beïnvloeden studiekeuze van jongeren | StampMedia. StampMedia. <https://www.stampmedia.be/artikel/genderstereotypen-beinvloeden-studiekeuze-van-jongeren>
- Van Der Zwet, R., & Noordewier, Y. (2023). *Kennissynthese Sociaal Werk Door laten klinken van de stem van de burger* (Sonja van Rooijen, Mariël van Pelt, Saskia Keuzenkamp, & Joke Martens, Reds.). Movisie. <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2023-10/230906%20Rapport%20Kennissynthese%20Sociaal%20Werk%20Stem%20vd%20burger%20Pijler%204.pdf>
- Van Lierop, L., Jansen, Y., & L van der Bruggen. (2023). *STEREOTYPE*. <https://storage.knaw.nl/2024-05/pws-meer-dan-een-stereotype-2.pdf>
- Van Lierop, L., Jansen, Y., & L van der Bruggen. (2023). *STEREOTYPE*. <https://storage.knaw.nl/2024-05/pws-meer-dan-een-stereotype-2.pdf>
- Vandamme, S. (2024, 26 september). 'Aan inclusie werken doe je samen met mensen met een beperking'. Sociaal.Net. <https://sociaal.net/opinie/aan-inclusie-werken-doe-je-samen-met-mensen-met-een-beperking/>
- Vermeirsch, A., & Hubbard, R. (2018). *Genderbewust opvoeden* (Dr. Katrien De Graeve, Red.). https://libstore.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/478/923/RUG01-002478923_2018_0001_AC.pdf

- Vermeirsch, A., & Hubbard, R. (2018). *Genderbewust opvoeden* (Dr. Katrien De Graeve, Red.).
https://libstore.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/478/923/RUG01-002478923_2018_0001_AC.pdf
- Vrije tijd en de ontwikkeling* / Nederlands Jeugdinstituut. (z.d.). <https://www.nji.nl/vrije-tijd/vrije-tijd-en-de-ontwikkeling>
- Wang, M., & Degol, J. L. (2016b). Gender Gap in Science, Technology, Engineering, and Mathematics (STEM): Current Knowledge, Implications for Practice, Policy, and Future Directions. *Educational Psychology Review*, 29(1), 119–140. <https://doi.org/10.1007/s10648-015-9355-x>